

DECIZIE

15 iunie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Iurie Bejenaru
Ion Druță
Nicolae Craiu
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Vacari Eugenia,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Eugeniei Vacari împotriva
Anisiei Rotari și Liviei Leporda cu privire la declararea nulității contractului de
donație și la cererea suplimentară a Eugeniei Vacari împotriva Liviei Leporda și
Iacuboi Eugeniu, intervenient accesoriu Notarul public Mînza Tamara cu privire la
declararea nulității actului juridic,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 22 decembrie 2015, prin care a fost
respins apelul declarat de către Vacari Eugenia și menținută hotărîrea Judecătoriei
Drochia din 07 septembrie 2015 prin care acțiunea a fost respinsă,

c o n s t a t ă :

La 04 septembrie 2014, Vacari Eugenia a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Anisiei Rotari și Liviei Leporda cu privire la declararea nulității contractului
de donație.

În motivarea acțiunii reclamanta a invocat că prin sentința judecătoriei Drochia
din 08 iulie 2013 a fost constatat că în perioada lunilor decembrie 2007 - februarie
2008, Rotari Anisia a pătruns în gospodăria sa și a sustras bunuri, prin ce i-a cauzat un
prejudiciu material considerabil în mărime de 4 296 lei.

Susține că nefiind de acord cu sentința primei instanțe a contestat-o cu apel, iar
prin decizia Curții de Apel Bălți din 06 noiembrie 2013 a fost admis apelul, fiind
încasat din contul Anisiei Rotari în beneficiul său prejudiciul material în sumă de
14 571 lei, în temeiul deciziei nominalizate, fiind emis titlul executoriu nr. 1-13/13 din
06 noiembrie 2013.

Relatează reclamanta că la data de 13 iulie 2012 între Rotari Anisia și Leporda
Livia, care este fiica Anisiei Rotari, a fost încheiat contractul de donație nr. 2056, prin
care Rotari Anisia a donat fiicei sale terenul agricol cu nr. cadastrul 3623106.127 din
satul Miciurin raionul Drochia.

Consideră că contractul de donație a fost încheiat cu scopul de a determina
imposibilitatea executării deciziei Curții de Apel Bălți din 06 noiembrie 2013,
respectiv este unul fictiv.

În acest sens, menționează că cauza penală intentată împotriva Anisiei Rotari a fost expediată spre examinare în judecătoria Drochia la data de 26 iunie 2012, iar la data de 13 iulie 2012, Rotari Anisia fiind conștientă de faptul că v-a fi condamnată și obligată să restituie prejudiciul cauzat prin infracțiune a încheiat contractul de donație nr. 2056.

În continuare, invocând prevederile art. art. 216 alin. (1), 221 alin. (1) Co civil, consideră că contractul de donație nr. 2056 din 13 iulie 2012, a fost încheiat fără intenția de a produce efecte juridice și este lovit de nulitate absolută, or, în cazul acestui act lipsește unul din elementele definiției ale actului juridic consfințit în art. 195 Cod civil și anume, intenția de a da naștere, modifica sau stinge drepturi și obligații civile.

Solicită, declararea nulității contractului de donație nr. 2056 din 13 iulie 2013, încheiat între Rotari Anisia și Leporda Livia și încasarea cheltuielilor de judecată.

La 22 aprilie 2015, Vacari Eugenia a depus cerere de chemare în judecată suplimentară împotriva Liviei Leporda și Iacuboi Eugeniu, interveninet accesoriu Notarul Public Mînza Tamara cu privire la recunoașterea nulității actului juridic.

În motivarea cererii a invocat că pe parcursul examinării pricinii date, a aflat despre existența contractului de vânzare-cumpărare a terenului agricol cu nr. cadastral 3623106.127 cu suprafața de 1,2224 ha amplasat în extravilanul satului Miciurin raionul Drochia, încheiat la 15 august 2015 între Leporda Livia și Iacuboi Eugeniu sub nr. 3373 și autentificat de către notarul public Mînza Tamara.

Menționează că, terenul agricol înstrăinat, este de fapt obiectul contractului de donație contestat.

Astfel, consideră reclamanta că contractul de vânzare-cumpărare, la fel, este lovit de nulitate, deoarece prin înstrăinarea terenului Rotari Anisia a urmărit scopul eschivării de la repararea prejudiciului material și moral cauzat.

Solicită suplimentar la acțiunea inițială, recunoașterea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 3373 din 15 august 2014, încheiat între Leporda Livia și Iacuboi Eugenia în privința terenului agricol cu nr. cadastral 3623106.127 cu suprafața de 1, 2224 ha amplasat în extravilanul satului Miciurin raionul Drochia.

Prin hotărârea Judecătoriei Drochia din 07 septembrie 2015 cerințele reclamantei Vacari Eugenia înaintate împotriva Anisiei Rotari și Liviei Leporda cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare din 20 februarie 2009 autentificat notarial de Notarul Privat Ala Panteleev sub nr. 860 și cerere suplimentară a Eugeniei Vacari împotriva Liviei Leporda și Iacuboi Eugeniu, Notarul Public Mînza Tamara cu privire la declararea nulității actului juridic, au fost respinse ca neîntemeiate.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 22 decembrie 2015, a fost respins apelul declarat de Vacari Eugenia și menținută hotărârea primei instanțe.

La 04 martie 2016, Vacari Eugenia a declarat recurs împotriva deciziei instanțe de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului a invocat dezacordul și concluzia instanței de apel precum că Leporda Livia a avut nevoie de surse financiare în scopul urmării terapiei refractive pacientului Leporda Sergiu și a încheiat contractul de vânzare-cumpărare a terenului ce-i aparține cu drept de proprietate conform contractului de donație nr. 20156 din 13 iulie 2012.

Susține că în cadrul judecării cauzei instanțele de judecată nu au dat rezolvare corectă a circumstanțelor cauzei, și anume, de ce Leporda Livia nu a vândut terenul agricol din satul Miciurin raionul Drochia, donat de Rotari Anisia prin contractul de vânzare-cumpărare nr. 860 din 20 februarie 2009 și cum a donat Rotari Anisia acest lot cu nr. 2056 din 13 iulie 2012, la data de 20 februarie 2009, când dînsa a devenit proprietara a acestui lot din 28 mai 2009, în urma schimbului efectuat cu Polevoi Lilia.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

După cum rezultă din materialele cauzei recurenta Vacari Eugenia a recepționat copia deciziei instanței de apel din 22 decembrie 2015 la data de 22 ianuarie 2016, fapt ce se confirmă prin Avizul de recepție anexat la materialele cauzei (f.d. 166).

Astfel, instanța de recurs consideră că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 04 martie 2016, în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum denotă actele cauzei, Vacari Eugenia a depus cerere de chemare în judecată împotriva Anisiei Rotari și Liviei Leporda, solicitând declararea nulității contractului de donație nr. 2056 încheiat între Rotari Anisia și Leporda Livia la 13 iulie 2012 cu privire la donația terenului agricol cu suprafața totală de 1,2224 ha, înregistrat cu numărul cadastral 3623106.127 care se află în extravilanul satului Miciurin raionul Drochia.

Ulterior, pe parcursul examinării cauzei, Vacari Eugenia, fără a renunța la pretențiile din acțiunea inițială, a depus și o cerere suplimentară împotriva Liviei Leporda, Iacuboi Eugeniu, intervenient accesoriu notarul public Mînza Tamara, prin care a solicitat declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 3373 din 15 august 2014, încheiat între Leporda Livia și Iacuboi Eugeniu în privința terenului agricol cu nr. cadastral 3623106.127 cu suprafața de 1, 2224 ha amplasat în extravilanul satului Miciurin raionul Drochia.

Până la finalizarea examinării pricinii în fond, Vacari Eugenia nu a renunțat la careva capăt de cerere și nu a modifica temeiul sau obiectul acțiunii, fapt ce se confirmă prin lipsa cererilor în acest sens.

Prin hotărârea Judecătoriei Drochia din 07 septembrie 2015, acțiunea reclamantei Vacari Eugenia înaintată împotriva Anisiei Rotari și Liviei Leporda cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare din 20 februarie 2009 autentificat notarial de notarul privat Ala Pantelev sub nr. 860 și cererea suplimentară a Eugeniei Vacari înaintată împotriva Liviei Leporda și Iacuboi Eugeniu, intervenient accesoriu notarul public Mînza Tamara cu privire la declararea nulității actului juridic, au fost respinse ca neîntemeiate.

Fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Vacari Eugenia, instanța de apel a considerat acesta neîntemeiat și a menținut hotărârea primei instanțe.

În susținerea poziției enunțate instanța de apel cu referire la prevederile art. 195, 216 alin. (1), 217 alin. (1), 221 alin. (1) Cod civil a reținut corectitudinea mențiunii primei instanțe precum că în cauză nu au fost prezentate probe referitoare la caracterul fictiv al actelor juridice contestate și că reclamanta Vacari Eugeni nu a demonstrat faptul că Rotari Anisia și Leporda Livia au avut intenția de a încheia contracte fictive, or, contractul de donație fiind încheiat în anul 2009, adică anterior pronunțării sentinței judecătorești, prin care de la Rotari Anisia s-a încasat în beneficiul Eugeniei Vacari suma prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Mai mult, instanța de apel a remarcat că reclamanta invocând nulitatea actelor juridice, nu a demonstrat interesul său legal, or faptul că prin înstrăinarea bunurilor imobile ce aparțineau pârâtei Rotari Anisia ultima urmărește scopul de a se eschiva de la executarea hotărârii judecătorești prin care s-a dispus încasarea de la Rotari Anisia în beneficiul reclamantei Văcari Eugenia a prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiunii, nu poate servi drept temei de constatare a nulității actelor juridice legal încheiate.

În concluzie instanța de apel a statuat că atât contractul de donație cât și contractul de vânzare-cumpărare nulitatea cărora se solicită nu sunt fictive și nici nu poartă un caracter fraudulos, or asemenea nu a fost demonstrat de către reclamantă, dimpotrivă fiind stabilită intenția de a produce efecte juridice prin faptul că pârîta Leporda Livia a avut necesitatea de surse financiare, în scopul urmăririi terapiei refractive pacientului Leporda Sergiu, obținînd aceste surse financiare din vânzarea terenurilor agricole dobîndite prin contractul de donație.

În conformitate cu art. 240 alin. (3) CPC, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

Iar dispozițiile art. 241 alin. (4)-(6) CPC, prevăd că în partea descriptivă se indică succint pretențiile reclamantului, obiecțiile pârâtului și explicațiile celorlalți participanți la proces. În motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța. Dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărârii.

La caz se constată că contrar prevederilor normelor enunțate mai sus, verificând legalitatea hotărârii primei instanțe instanța de apel, a examinat și s-a pronunțat asupra pretențiilor cu privire la declararea nulității contractului de donație nr. 8690 din 20 februarie 2009 încheiat între Rotari Anisia și Leporda Livia și contractului de vânzare-cumpărare nr. 3372 din 15 august 2014, încheiat între Leporda Livia și Iacuboi Eugeniu în privința terenului agricol cu nr. cadastral 3623106.131 cu suprafața de 1,2226 și terenul agricol cu nr. cadastral 3623110.038 cu suprafața de 0,1136 ha, situate în extravilanul satului Miciurin, raionul Drochia, pe când astfel de pretenții în cererile de chemare în judecată a Eugeniei Vacari nu sînt invocate.

Astfel, în speță se oglindește că Vacari Eugenia prin acțiunea inițială formulată împotriva Anisiei Rotari și Liviei Leporda și prin cererea suplimentară formulată împotriva Liviei Leporda, Iacuboi Eugeniu și intervenient accesoriu notarul public Mînza Tamara a solicitat declararea nulității contractului de donație nr. 2056 încheiat

între Rotari Anisia și Leporda Livia la 13 iulie 2012 cu privire la donația terenului agricol cu suprafața totală de 1,2224 ha, înregistrat cu numărul cadastral 3623106.127 care se află în extravilanul satului Miciurin raionul Drochia, precum și declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 3373 din 15 august 2014, încheiat între Leporda Livia și Iacuboi Eugeniu în privința terenului agricol cu nr. cadastral 3623106.127 cu suprafața de 1,2224 ha amplasat în extravilanul satului Miciurin raionul Drochia, în acest sens întemeindu-și cerințele pe prevederile art. art. 216, 217, 219, 220, 221 Cod civil.

Pe când, nici prima instanță și nici instanța de apel asupra cerințelor date nu s-au pronunțat, expunându-se la netemeinicia cerințelor cu privire la declararea nulității contractului de donație nr. 8690 din 20 februarie 2009 încheiat între Rotari Anisia și Leporda Livia și contractului de vânzare-cumpărare nr. 3372 din 15 august 2014, încheiat între Leporda Livia și Iacuboi Eugeniu în privința terenului agricol cu nr. cadastral 3623106.131 cu suprafața de 1,2226 și terenul agricol cu nr. cadastral 3623110.038 cu suprafața de 0,1136 ha, situate în extravilanul satului Miciurin, raionul Drochia, cerințele care, de altfel, nici nu au fost înaintate de reclamantă în prima instanță, iar cerințele cu privire la declararea nulității contractului de donație nr. 2056 din 13 iulie 2012 și contractului de vânzare-cumpărare nr. 3373 din 15 august 2014, rămânând fără examinare.

Mai mult că și din cererea de apel din 02 octombrie 2015 (f. d. 129), se reflectă că Vacari Eugenia, a insistat asupra declarării nulității a contractului de donație nr. 2056 din 13 iulie 2012.

Cu toate acestea, într-un mod neînțeles, această pretenție a rămas fără nici o apreciere de către instanța de apel.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din raportul juridic creat în speță, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi și dispozițiilor conținute în art. 373 alin. (5) CPC, instanța de apel, judecând apelul, nu a intrat în esența cauzei deduse judecării, pornind de la pretențiile și obiecțiile părților, referindu-se în general la unele constatări reținute la adoptarea hotărârii de prima instanță, fără a verifica legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului în raport cu regulile stabilite de lege.

Altfel spus, instanța de apel a soluționat pricina fără a intra în esența pretențiilor înaintate și susținute de către Vacari Eugenia, expunându-se asupra unor pretenții care nu a fost înaintate, astfel ieșind din limitele cerințelor înaintate, fapt ce constituie o încălcare a prevederilor art. 240 alin. (3) CPC, circumstanță care direct impune casarea unei astfel de decizii.

Reluând apărările din apel, instanța de recurs, ține să menționeze și faptul că instanța de apel având obligativitatea de a verifica și să se pronunțe asupra temeiniciei pretențiilor formulate, avea prerogativa și de a concretiza aceste pretenții, vizând, în sensul dat toate aspectele, inclusiv și specificul litigiului supus judecării.

Faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanță a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a pricinii supusă judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii atacată cu apel.

În asemenea împrejurări, se constată că de fapt instanța de apel nu a pătruns în esența raportului juridic ivit în speță, iar motivarea deciziei nu conține o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției la care s-a ajuns asupra pretențiilor formulate de către Vacari Eugenia, astfel instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

De altfel, faptul că instanța de apel nu a pătruns în sensul motivelor formulate în apel, în vederea verificării corectitudinii concluziilor primei instanțe, iar motivarea deciziei nu este altceva decât o transcriere a concluziilor primei instanțe față de cele remarcate, rezultă și din aceea că la materialele cauzei nu există nici în original și nici în copie autenticată în modul stabilit contractul de donație nr. 2056 din 13 iulie 2012, contestat de către Vacari Eugenia și care a stat la baza încheierii contractului de vânzare-cumpărare nr. 3373 din 15 august 2014, la fel, contestat de ultima.

Cu alte cuvinte, cele relatate constituie o încălcare a prevederilor art. 138 CPC, care expres indică că înscrisul se depune în original sau în copie autenticată în modul stabilit de lege, indicându-se locul de aflare a originalului. Înscrisul se depune în original când, conform legii sau unui alt act normativ, circumstanțele pricinii trebuie confirmate numai cu documente în original sau când copiile de pe documentul prezentat au cuprinsuri contradictorii, precum și în alte cazuri când instanța consideră necesară prezentarea originalului.

Din aceste considerente instanța de recurs este în imposibilitate de a se pronunța asupra autenticității conținutului acestui înscris și de a verifica legalitatea deciziei supuse recursului, care în afară de faptul că nu sa pronunțat asupra pretențiilor înaintate, nici nu a verificat motivele și înscrisuri aduse de către reclamanta în susținerea acestora.

Mai mult, nici din procesele-verbale al ședințelor de judecată atât a instanței de apel, cât și a primei instanțe nu rezultă că, la caz, au fost cercetate actele care au constituit drept temei al pretențiilor înaintate.

Față de cele precizate este absolut evident că omiterea aspectelor menționate de către instanța de apel, cât și admiterea unor încălcări vădite, direct indică la examinarea superficială a apelului, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale, aplicabile cazului.

În speță, prezintă relevanță și faptul că folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestui, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt și de drept, care, este diferită de la caz la caz.

Iar în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Sub aspectul celor relatate se constată că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției la care s-a ajuns, astfel instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

Distinct de cele mai sus arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Vacari Eugenia.

Se casează integral decizia Curții de Apel Bălți din 22 decembrie 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Eugeniei Vacari împotriva Anisiei Rotari și Liviei Leporda cu privire la declararea nulității contractului de donație și la cererea suplimentară a Eugeniei Vacari împotriva Liviei Leporda și Iacuboi Eugeniu, intervenient accesoriu Notarul public Mînza Tamara cu privire la declararea nulității actului juridic, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Ion Druță

Nicolae Craiu

Tamara Chișca-Doneva